

OPINIA națională

Periodic independent de informație, opiniile și ideile de larg interes național
editată de „FUNDATIA ROMÂNIA DE MÂINE”

Scrisoare deschisă a Senatului Universității „SPIRU HARET” adresată Parlamentului României

Având în vedere că, în prezent, se află pe ordinea de zi a Parlamentului adoptarea unor modificări la Legea nr.88/1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor și la Legea învățământului, în scopul de a preveni menținerea neconcordanțelor existente între prevederile Constituției României și ale acestor legi, Senatul Universității „Spiru Haret” adresează Parlamentului României rugămintea de a susține avizul Consiliului Legislativ nr. 838/07.11.1997 la propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr.88/1993, transmisă de Secretariatul General al Senatului, cu adresa nr. L 579 din 29.10.1997, prin care se subliniază că „Scopul modificării il constituie, atât punerea de acord a prevederilor legii în vigoare cu cele ale Legii învățământului nr.84/1995, cât și stabilirea pentru instituțiile de învățământ superior particular a unor condiții similare cu cele din învățământul de stat.

De asemenea, prin proiectul de lege se urmărește eliminarea condiționării obținerii acreditării acestor instituții de promovarea examenului de licență a unui procent de 51% din totalul absolvenților fiecărei din primele trei serii, prevedere considerată discriminatoare în raport cu instituțiile de învățământ superior de stat, pentru care nu există o asemenea condiție.”

Am luat restul unei de fapt că, în Senat, atunci când s-a adoptat această propunere legislativă, Avizul Consiliului Legislativ a fost ignorat și, ceea ce este mai grav, au fost eludate prevederile articolelor 32 și 51 din Constituția României.

Senatul Universității noastre folosește acest prilej pentru a exprima deplinul său sprijin față de poziția adoptată de Comisia pentru învățământ și cercetare științifică a Senatului și Comisia pentru învățământ, știință, tineret și sport a Camerei Deputaților, respingând propunerea U.D.M.R. de înființare a unei universități în limba maghiară.

Suntem convinși că Parlamentul României, prin votul său, va elibera neconcordanțele și discriminările existente încă în legislația învățământului, respectându-se, astfel, spiritul și litera Constituției, legea fundamentală a României.

In numele Senatului Universității „Spiru Haret”

Prof.univ.dr. Aurelian Bondra

Rectorul Universității „Spiru Haret”

RECTORUL UNIVERSITĂȚII
„SPIRU HARET”

AVIZ

referitor la propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr.88/1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor

Analizând propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr.88/1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor, transmisă de Secretariatul General al Senatului, cu adresa nr. L.579 din 29.10.1997,

CONCILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.1 lit.a din Legea nr.73/1993 și art.48(2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizem că propunerea legislativă, cu următoarele observații și propuneri:

I. Observații generale

1. Propunerea legislativă depusă analizei vizează modificarea prevederilor Legii nr.88/1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor, transmisă de Secretariatul General al Senatului, cu adresa nr. L.579 din 29.10.1997.

Scopul modificării il constituie, stat punerea de acord a prevederilor legii în vigoare cu cele ale Legii învățământului nr.84/1995, cînd și stabilirea pentru instituțiile de învățământ superior particular a unor condiții similare cu cele din învățământul de stat.

De asemenea, prin protestul de lege se urmărește eliminarea condiționării obținerii acreditării acestor instituții de promovarea examenului de licență a unui procent de 51% din totalul absolvenților fiecărei din primele trei serii, prevedere considerată discriminatoare în raport cu instituțiile de învățământ superior de stat, pentru care nu există o asemenea condiție.

2. Având în vedere că Legea nr.88/1993 a fost adoptată în regim de lege organică și actual modificator al acesteia, reprezentat prin

prezenta propunere legislativă, urmează a se supune tot dispozitilor art.74 alin.(1) din Constituție.

3. Menționăm că Consiliul Legislativ a fost înaintat spre avizare o propunere legislativă similară de la Camera Deputaților care și ca are ca obiect de reglementare modificarea și completarea acelorași articole ale Legii nr.88/1993.

Fund vorba despre două propunerile care sunt aproape identice, sugerăm ca acestea să fie luate în dezbatere împreună atât pentru corelarea lor cît și pentru evitarea consecințelor unor proceduri paralele de legiferare.

4. Abrogarea alin.2 al art.3 și modificarea art.6 care stabilește un termen de 2 ani pentru obținerea acreditării, fără stabilirea unui alt termen, lăsă practic declanșarea procedurii de acreditare la discreția instituției de învățământ superior interesate, care, știind că nu îndeplinește condițiile de acreditare, ar putea prelungi „sine die” starea de autorizare provizorie. Pentru ca instituirea acreditării să nu rămână o condiție declarativă, lipsită de sancțiune, sugerăm totuși să se stabilească un alt termen sau o altă condiționare pentru a se asigura obligativitatea declanșării procedurii de acreditare.

5. Eliminarea ultimelor două teze ale alin.(6) al art.24, propusă la art.I pet.7, are ca principală consecință înălțarea posibilității de control a respectării standardelor care sunt la baza acordării acreditării, precum și a sancțiunilor aplicate în situația constatării nerespectării acestor standarde. În lipsa unor astfel de dispozitii, textul este lipsit de forță juridică necesară, nefiind în concordanță nici cu prevederile art.116 din Legea învățământului nr.84/1995, potrivit cărora „Instituțiile și unitățile de învățământ particular se supun evaluării și controlului, în condiție legală”.

II. Observații de tehnica legislativă

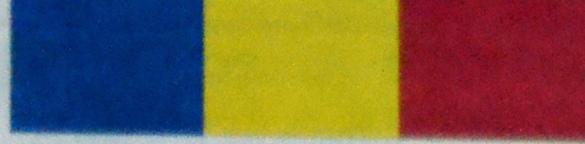
1. Sub aspectul redactării și al normelor de tehnică legislativă, apreciem că proiectul este susceptibil de unele îmbunătățiri.

2. Astfel la pct.1 și pct.6, pentru a se evidenția mai bine textele ce urmează a se abroga, propunem reformularul acestora, astfel:

“1. Alinamentul (2) al articolului 3 se abroga”.

“2. Alinamentele (4) și (5) ale articolului 24 se abroga”.

De asemenea, în partea dispozitivă a punctelor 3, 4, 5 și 7, este necesar să se precizeze că acestea se modifică, utilizându-se expresia „se modifică și va avea următorul cuprins”.

Marea Unire
de la 1 Decembrie 1918
Ceea ce
nu se poate uită...

Ion BRAD

Et in Arcadia ego...

Am așezat acest adagiu latin (cu tîlmăcirea subiectivă: „Și eu am fost odată fericit”) pentru a evoca atmosfera de entuziasm în care s-a născut ziua noastră națională: 1 Decembrie 1918.

La Alba Iulia, pe Platoul Romanilor, în fața celor peste o sută de mii de suflete, după ce a citit istorica Hotărâre de unire a Transilvaniei cu țara-mamă ROMÂNIA, Tânărul episcop Iuliu Hossu (devenit, în perioada stalinistă, primul cardinal *in pectore* al românilor uniti cu Roma)inea să adauge: „O viață întreagă veți mărturisi cu mândrie: „Și eu am fost la Alba Iulia!” Fiii noștri vor chezăgu, puternici și fericiți roșind: „Și părinții noștri au fost la Alba Iulia!” „Voi sunteți marea armată a sufletelor alese, a neamului vostru... Cântarea noastră de biruință să fie cântarea neamului pe calea lungă și grea a veacurilor... Dreptate și adevăr la temelia României intregite... „Pe pământ pace... Să ne bucurăm, popoare...”

Las istoricilor îndatorirea de a vorbi mai amănuntit, acum, la aniversarea a 80 de ani de la acel mare eveniment, despre lungul drum, presărat de atâta ori cu lacrimi și

(Continuare în pag.6)

2. La pct.2, apreciem că în textul nou propus trebuie să se respecte terminologia existentă în legea în vigoare. De aceea urmărește să se scrie *deunamirea completă a Consiliului și anume „Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditație”*.

Observația de menținere a terminologiei este valabilă și pentru pct.4 unde se va scrie „comisiile de evaluare” și nu „comisiile” cum este scris în prezent în proiect.

De asemenea, la pct.3, în cuprinsul textului propus este necesară înlocuirea cuvântului „propun” prin cuvântul „propune” asigurându-se astfel acordul gramatical corect, ca și utilizarea denumirii actuale a ministerului, respectiv Ministerul Educației Naționale.

3. Referitor la alin.(4) al art.20, propus spre modificare prin pct.5 al art.1, apreciem că utilizarea verbului „trebuie”, nu este justificată față de situația deja reglementată.

Intr-adevăr, la alin.3 al acestuia articol, este prevăzut în mod imperativ un procent de 70% de cadre didactice necesare autorizării provizorii și acreditații. După această fază se propune reducerea procentului la 50%, normă care însă ar trebui să fie permisivă și nu imperativa.

Avin în vedere acest lucru, cuvântul „trebuie” propunem să fie înlocuit cu „pot”.

De asemenea, formularea din debunii acestui alinat „După două cicluri de școlarizare ulterioare înființării prin lege...” este insuficientă de riguroasă și explicită fiind preferabilă următoarea variantă:

“După parcurgerea a două cicluri de școlarizare de la data înființării prin lege...”

4. Întrucât Legea nr.88/1993 nu a mai fost modificată expresă pînă în prezent, propunem eliminarea din text a suntemei „cu modificările ulterioare, inclusiv cu cele aduse” și înlocuirea ei cu expresia „cu modificările aduse prin...”

PREȘEDINTE
Valer DORNEANU

București
Nr. 838/67.11.1997

Tristețe și durere la despărțirea de profesorul universitar Ilie Văduva

Cu înimile și sufletele coposite de durere, aducem, și în paginile acestei reviste, omagiu și prinosul nostru de recunoaștere unui dintre cei mai buni, mai competenți și mai destoinici dintre noi, colegul, prietenul și profesorul **Ilie Văduva**, răpit dintre noi, de o boală necronicoare, nedreptă de repepe, în plină putere de creație.

Împreună cu zeci de generații de economisti, aflați în toate colțurile țării, foamei sub îndrumarea atență și generoasă a profesorului **Ilie Văduva**, vom păstra veșnic în amintire imaginea personalității complexe a celui plecat dintră noi. A fost un dascăl de excepție, stăpân pe toate tainele profesioniști, înzestrat cu harul comunicării accesibile, al apropierei de oameni, al considerației și grijii atente față de tineri. A fost un organizator de instituții de învățământ proeminent, ocupând un loc de frunte în formarea și perfecționarea specialistilor în domeniul economic, care nu a pregetat nici o clipă să-și pună cunoștințele și să-și consacre imensa putere de creație comunităților în care a trăit, poporului căruia i-a aparținut.

Viața, activitatea și opera profesorului **Ilie Văduva** sunt expresia celor mai alese trăsături cu care Dumnezeu a înzestrat fiul neamului nostru.

Născut pe tărâmul de legendă ale Gorjului, dintr-o familie de târani - vatră, leagăn și genează a românilor, **Ilie Văduva** a ales din copilărie drumul greu, plin de sacrificii, de renunțări, dar și de satisfacții al învățării, pe care l-a parcurs cu strălucire până la desăvârsire, întotdeauna - la școală primară, liceu, facultate, doctorat și la cursurile de specializare din străinătate, astăzi se înfrunta generației sale.

În acest fel, a devenit unul din cei mai remarcabili specialiști în domeniul contabilității și al informaticii de gestiune din țara noastră, autor a numeroase volume de studiu, manuale universitare, comunicări științifice la reunii interne și internaționale.

El va rămâne în memoria miielor de economisti pe care l-a format și care-i poartă semnatura pe documentele lor universitare ca rector sau decan.

Ca organizator de învățământ superior, profesorul **Ilie Văduva** și-a

demonstrat capacitatea de excepție în funcția de *decan al Facultății de Management Financiar-Contabil a Universității „Spiru Haret”* și profesor a șapte promoții de studenți ale acestei facultăți.

În această perioadă, 2000 de absolvenți au obținut diplome de licență în economie.

Cei care am lucrat cu **Ilie Văduva** în calitate de colegi, colaboratori și în cadrul secretariatului facultății ne-am simțit întotdeauna apreciați și încurajați în munca noastră, îndrumați îndeaproape și ajutați să ne realizăm îndatoririle ce le avem. La rândul nostru, l-am considerat pe **Ilie Văduva** nu numai ca decanul nostru, dar și ca pe omul de alesă simțire, întotdeauna apropiat de noi. Vom păstra neștersă în memoria noastră această imagine a personalității sale.

În aceste momente cernite, de grea și dureoasă despărțire deplângem pierderea prematură pe care o suferim, păstrând neștersă imaginea luminoasă a marelui dispărut.

Prof.univ.dr. Constantin MECU

Criza valorilor morale

Prof.univ.dr. Ion FLOREA

(Continuare din numărul trecut)

Dintre toate aspectele crizei valorilor în lumea contemporană, cea mai acută însă în cultura europeană, cea mai importantă și mai gravă prin implicări și manifestările ei mi se pare criza morală, pentru că, acel decalaj dintre progresul tehnico-științific și, ca o consecință, și al nivelului material de viață în Occident, pe de o parte, și celelalte domenii ale culturii, pe de altă parte, se exprimă și prin sărăcirea sufletului marii masse a individizilor. Asupra acestei prăpastii create atragea atenția filosoful francez Henri Bergson încă la începutul anilor '30 în ultima sa operă fundamentală *Les deux sources de la morale et de la religion*, prăpastie care pare să se creeze și mai mult de la o vître, ca efect, oricât ar părea de incredibil, și al extinderii televiziunii. Bergson avea în vedere în primul rând aspectul moral al săracirii sufletului omului contemporan. Cauza adâncirii crizei valorilor morale o constituie, cum sublimă pe bună dreptate, mai recent, laureatul premiului Nobel pentru biologie, austriacul Konrad Lorenz, exacerbarea preocupărilor pentru alte valori, decât pentru cele sufletești, morale, în primul rând. Pe primul plan în preocupările oamenilor, dar și ale politiștilor, apăr valorile „militare”, „comerciale” și cele „care aduc mai mulți banii, mai multă putere, chiar dacă nu e văduă decât de puterea de a distruga tot ce e frumos și înălțător”, constată savantul austriac. Toamna o astenere criză morală a făcut posibil genocidul practicat în cai de-al doilea război

mondial asupra evreilor, tiganilor, românilor și a altor populații, care din nenorocire se petrec și astăzi, cum am fost martori în spațiul fostei Iugoslavii sau în Africa.

Criza valorilor morale se exprimă chiar în degradarea relațiilor umane cotidiene, în decăderea lor într-un fel de „incivilitate”, care se extinde și este concretizată în creșterea infracționalității, a violenței, cu forma ei cea mai gravă - criminalitatea -, dar și în indiferențismul tot mai accentuat față de cei în suferință, față de categoria tot mai largă a marginalizaților. Îmoraliitatea și găsește exprimarea cea mai sfidătoare în

Puncte de vedere

corupția în stil mare, de tip mafiot, ca și în ceea ce as numi cu un termen mai general, corupția politică, identificabilă și în demagogia electorală fără nici un fel de acoperire, mai ales atunci când forțele respective ajung la putere, dar și în politicizanismul pervers, care se definește tocmai prin nerescpectarea minimă moralității în actele și comportamentele unor politicieni și partide, principiul lor ascuns cu grija rămnând doar cel amorat - „scopul scuză mijloacele”.

Degradarea moralității cotidiene se regăsește la nivelul celulei vieții sociale - familie -, a crizei pe care aceasta o cunoaște, prin creșterea numărului divorților sau prin preferința concubinajului, din partea unor cupluri tinere, în locul înțighebării unui cămin

legalizat. La noi, la români, asemenea fenomene sunt dramatic resimțite și prin cazurile de abandon al copiilor, datorată incapacității părinților de a-i înțreține, care a dus la fenomenul „copiilor străzii” ca și prin imposibilitatea unor tineri de a avea dreptul la o locuință a lor și implicit de a mai dori să aibă urmași.

Fenomenele semnalate ca și multe alte vorbește despre atrofierea simulușului moral și instalarea, chiar în lumea civilizației, a „insensibilității față de ce este reprobabil din punct de vedere etic”, cum observă același savant austriac Konrad Lorenz în carteasa *Cele opt păcate ale lumii civilizate*. Înseși unele din aceste păcate, la care el se referă, sunt și un simptom al degradării moralei de astăzi. Așa sunt deteriorarea mediului, care trebuie să capete astăzi proporții planetare și să amenințe chiar cu umanicidul; absolutizarea valorilor economice și tehnologice în detrimentul celor spirituale și morale, a celor ce stau doar sub imperativul lui a avea tot mai mult, uitându-se de a fi mai bogat pe plan cultural și moral, sufletește; deteriorarea tradiției și a respectului normelor pozitive strămoșești, împreună cu diminuarea respectului față de cei mai în vîrstă; în sfârșit, indoctrinarea și manipularea datorată mass media, care afectează individualitatea și identitatea personală, culturală, morală și, din păcate, la mulți, și pe cea a apartenenței naționale și sentimentele noastre patriotice salvatoare.

O intruchipare sintetică a crizei valorilor în lumea de astăzi o constituie și accentuarea sentimentului pierderii sensului existenței, fenomen nu numai cu semnificație morală, ci și metafizică,

pe care îl rezumă poate cel mai dramatic linierul, cel care are de fapt să facă să un vizitor de imobil și căruia să doar să-i dea un conștiință creată între vîrstă mai multe valori, pentru sine și pentru succesiunea în care vor trăi ei și copiii lor. Dar tocmai linierul în marea lui majoritate se izbăiește de imposibilitatea împlinirii unui asemenea destin, aspirație, căci se poate de normală și un drept firesc al omului în o asemenea vîrstă, mai ales din cauza crizei generalizate a civilizației și valorilor, cum este ea pe care o trăiește, din nefericire. În prezent societatea românească Șomajul impinge oamenii, mai ales pe cei cu familiile de întreținut, la disperare, la gustul amar al absurdului și nonsensului vieții ce le este dat să-o inducre. Iar tinerii noștri, lipsiți de perspectiva realizării aici, în țară, încearcă să ia calea și mai riscață și disperată a desărăcinaților lor în străinătatea care nu-i dorește, ajungând uneori să efectueze eu totul altă muncă, de obicei necalificate, de căci cele înalt specializate pentru care s-au pregătit și pentru care statul român a investit mult, o investiție pentru viitor, de care beneficiază gratuit alții. Pierderea sensului existenței umane este însă un fenomen mult mai general în lumea de astăzi. Un cercetaș francez, Zaki Laidi a publicat o carte foarte interesantă tocmai pe această temă, intitulată semnificativ *Un monde privé de sens* (Fayard, 1994), în care analizează paradoxul disperării metafizice care cuprind omul, prin pierderea sensului existenței sale, la care asistăm în perioada de după prăbușirea totalitarismului comunist din Estul Europei. Ce constată autorul cărții cu titlu atât de incitant pentru filosofie? În primul rând, decalajul enorm dintre speranțele și așteptările oamenilor Estului (care s-au despartit și prin propria opțiune de sistemul totalitar) și ceea ce a urmat pentru imensa majoritate după aceea: prăbușirea catastrofală a economiei, pierderea multora din avantajele căștigătoare anterioare, în special cele privind asistența socială și sanitară, siguranța locului de muncă și, în general, a existenței decente, asigurarea unei locuințe sau înlesnirea de a și-o procura fiecare Tânăr pentru a-și întemeia o familie etc.

Aceasta se produce însă în contextul mai general al crizei de sens al existenței umane în ansamblul civilizației contemporane. Pentru confirmarea celor afirmate, aş cita, în încheiere, confesiunea unui mare specialist în antropologie culturală - Georges Balandier - dintr-un volum memorialistic recent publicat: „Niciodată mijloacele noastre de cunoaștere și de asemenea cele ale pseudocunoașterii... nu au fost atât de numeroase și de perfectionate. Și totuși, incertitudinea, căutarea de repere, nevoia de limite convertind etica în geometrie, neliniștea întreginută de pierderile bruse ale sensului, afectează intens experiența contemporanilor. Și purtat de aceste mișcări paradoale... omul de astăzi se lasă depozedit progresiv de el însuși, de ceea ce constituie natura și mediul său natural, spațiul său de a dori și imagina, în favoarea artificiilor care-l încorajă”. Mărturia lui Balandier, din încheierea cărții sale *Conjugaisons* (Fayard, 1997), ne scutește de o concluzie la considerațiile noastre asupra crizei valorilor în lumea contemporană, băntuită de cele mai dure și neașteptate crize și încercări.

Cursuri și seminarii la „SPIRU HARET”

Ce reprezintă în cultura română lumea țărănească, care a fost rolul spiritual al acestei clase, ce-a devenit ea astăzi și ce trebuie făcut pentru viitorul ei?

- Am să-mă refer foarte puțin la ceea ce a fost, ce a reprezentat lumea țărănească în istoria și în societatea românească. Am să reamintesc doar că ea se identifică, în cea mai mare parte, cu ceea ce filozofii, etnografi și antropologi francezi numesc **lumea profundă**. Când vorbim de România profundă, aceea pe care o întâlnim rar pe străzile Bucureștiului, trebuie să ne gândim la **lumea satului românesc**, poate nu chiar la lumea cum arată ea astăzi în satul românesc, dar la aceea pe care noi o stim din cultura și din istoria ei. Într-adevăr, **România profundă este România acestei vechi clase românești**.

În al doilea rând, când vorbim de **modul nostru de a fi în lume**, cum zice Eliade, sau de **modul nostru de a situa în lume**, cum spun filozofii existențialiști, ne gândim tot la lumea țărănească pentru că, vrem – nu vrem, ne place sau nu, această lume ne-a impus felul nostru de a fi. Acest fel de a fi este pe placul multora, dar nu pe placul tuturor. Să dacă privim în trecut, în filosofia și estetica noastră filosofică, vom găsi cel puțin două puncte de vedere contrari. Pentru Blaga, pentru Mircea Vulcănescu și alții, lumea țărănească este **lumea esențelor, este lumea miturilor**. Acesta este stilul nostru și acest stil ne place, ne convine. Același stil îl exasperă însă, cum bine știi, pe Cioran care, într-o din „cărțile cele mai reale”, dar stilistic vorbind cele mai sublimi scrise în limba română, mă refer la „**Schimbarea la față a României**” din 1936, el nu vede viitorul acestei țări decât renunțând la țărani, facând să dispară țărani și, o dată cu ei, să dispară o mentalitate de tip vegetativ. O Românie deci, care nu poate ieși din inertă și răsăriteană dacă nu renunță la țărani ei. Nu este acum locul de a discuta că de serios credea Cioran în această idee, că de posibilă este imaginea unei României fără țărani și dacă ar fi fost bine, dacă este bine ca români, pentru a intra în ritmurile occidentale, trebuie să renunțe la țărani ei. Textul lui Cioran este mult mai complex și cred că mai mare dreptate avea atunci când spunea că el îi iubea pe țărani cu o ură grea.

Ei bine, de prima dintre aceste idei despre lumea țărănească – anume ideea lui Blaga, a lui Vulcănescu și, în fond a lui Eminescu și a tradiției noastre spirituale – se leagă un concept care și el este pus mereu în discuție: **conceptul mioritic**, cum l-a definit Blaga, și care astăzi întâmpină o contestare foarte puternică. De altfel, nu este singurul contestat. Mai toate miturile noastre de origine țărănească și toate miturile românești, prin forța lucrurilor, sunt supuse unei contestații foarte puternice. Sună mulți dintre colegii noștri care consideră că acest spirit mioritic, că această resemnare în fața istoriei, această acceptare a răului, n-ar reprezenta nimic altceva decât a cultiva inertă noastră răsăriteană și ar constitui o piedică în fața occidentalizării și sincronizării noastre.

Nu este însă acum momentul să discutăm că de serioase sunt aceste contestații, și nu pot să răspund la întrebarea dacă este chiar bine să ne distrugem toate miturile în ideea că vom putea să le refacem într-o zi, că noi, români, am dovedit că putem distrugă rapid unele lucruri fără să mai fim în stare să mai punem la loc altele. Cel puțin o vreme.

- **Personal nu cunoște să existe un popor care să dăinuască în timp fără a avea propriul său trecut spiritual, propria sa cultură, care să se „rușinizeze” cu obârșia lui simplă, țărănească. Ce se întâmplă acum cu noi, domnule profesor ?**

- Cred că este suficient să spun că o cultură și o nație care nu mai au mituri, reprezintă o cultură și o nație care se află în mare primejdie. Nu sunt de partea celor care consideră că România poate fi și lumea țărani ei și că

această clasă pe care au lovit-o top, toate regimuri politice, această clasă care a fost, probabil, cea mai mare victimă a regimului de tip totalitar, trebuie să dispăru. Dar nu suntem niște de păreră: celor care consideră că România, care se pregătește să intre în anii 2000 trebuie să se întoarcă în România dintr-o lume două războaie, la România de la începutul secolului.

Am fost totdeauna surprins să aflo că cei care găndesc cumva o Românie frumoasă, paradisică, găndesc la România din 1938. Ei bine, a apărut o Românie pe care nu o cunoște decât cu ochii copilăriei și care, într-adevăr, îmi părea atunci frumoasă. și chiar era frumoasă. Cel puțin pentru mine și pentru lumea în care trăiam. Dar iată că au apărut acușii studiu economic care ne spun că da, era frumoasă o parte din acea Românie, era oricum mai dreptă decât aceea pe care am cunoscut-o noi. Dar nu ne putem imagina o dezvoltare a României, și o Românie care să intre în mileniul celălalt cu 80% de oameni

Lovinescu avea o păreră mult mai transțănată. El era de partea literaturii urbane și consideră că nu se poate crea o literatură sincronică dacă nu sincronizăm în primul rând literatura cu evoluția societății românești. El găndește evoluția literaturii ca pe o **evoluție de la rural la urban și de la contemplativ-descripțiv la spiritual**. El avea în bună parte dreptate pentru că se lupta cu N. Iorga și cu întregă misiune, dar, în același timp, nu avea dreptate pentru că, în fond, modernitatea și valoarea unei literaturi nu constă în tema ei, ci în atitudinea față de temă. Însă cum Lovinescu era un om de mare bun simț și un om exemplar în morala lui profesională, a fost primul care a salutat nașterea primului roman modern românesc, „**Ion**”, de L. Rebreanu. și astăzi în timp ce ideologii țărănești, în spate Jorga și Ibrăileanu, au contestat acest roman. Iată cum un mare critic, care a luptat pentru o ideologie în care credea, sincronizarea literaturii, s-a resemnat în față adevărului pe care avea să fie să-l spună. Ei bine,

Creangă, în Slavici, în Sadoveanu, în Rebreanu, în Preda, în multă dintră scriitorii actuali. N-am să citez decât pe unul care nu mai există, un mare scriitor și acesta este Marin Sorescu. Aceștia au văzut, după păreră mea, esența, esențialul țărăneștilor, ceea ce reprezintă cu adevărat esențial în această lume.

- Să înțeleag că absența țărănușului din preocupările politicienilor, ale scriitorilor s-ar datora faptului că, de fapt, nu mai avem țărani, că este o categorie socială pe care de dispariție sau că, pur și simplu, conjunctural, ea nu mai interesează acum pe nimenei ?

- Pentru a încheia ideea, dar și pentru a vă răspunde, vă propun un subiect de reflexie, aşa cum mi-l propun și mie: haideți să vedem ce se întâmplă astăzi cu această lume. Să sun bucuros că niște intelectuali care vin din lumea țărănească, s-au găsit să tragă acum un semnal de alarmă asupra situației acestei categorii sociale. Privind cu luciditate și durere în același timp,

îmi imaginez un sat românesc evident, cu școală bună, cu specialiști în domeniul agricol și cu unstanță socială. Un sat și un oraș în același timp, care să trăiască în simbioză, în care să existe, de pildă, un centru de arhitectură rurală care să cultive elementul local traditional care, în ultimii ani, este tot mai mult înlocuit de oribile construcții cu turmele ce strică extraordinar de mult frumoasa arhitectură țărănească. Îmi imaginez un sat românesc evident, cu școală bună, cu profesori care să nu fie numai suplinitori, numai în trecere, cu profesori foarte buni care să pună ochii pe căte un elev pe care să-l pregătească pentru a-1 trimite mai departe la studii. Pentru că, totdeauna, lumea țărănească a fost mare rezervă a vieții noastre spirituale. Din informații pe care le am, aproape nici un fiu de țărani nu mai poate merge astăzi la o facultate de filologie. Ca să ajungă acolo trebuie să facă meditații la sănge, să aiabă bani, iar trei-patru ani înainte de a da concurs să fie îndopat cu meditații. Imaginează-vă căte posibile talente, că vocații extraordinare se pierd din această ignoranță a posibilităților lumii rurale.

Pentru a încheia, îmi pun o ultimă întrebare la care n-am să pot răspunde pentru că nu suntem pregătiți să răspundem: ce mai poate reprezenta astăzi, din punct de vedere spiritual, lumea țărănească ? Fac o paranteză pentru a vă relata o întâmplare eloventă. Cu cățiva ani în urmă, am citit că un coleg al nostru, un critic și un prozator așezat într-o casă de țără, cu pământ pe jos – cu centenara scriitorice care s-a născut într-o bibliotecă ? ... Î-am transmis vorba prin cinea, spunându-i că știu pe unul care s-a născut într-o iesele și tine lumea de 2000 de ani. Dumnezeu a făcut în aşa fel lucrurile incăt geniul se poate naște și într-o casă cu pământ pe jos, în timp ce într-un castel poate să nu se nască nici un geniu. Aceasta este frumusețea creației umane și ineditul ei. Căci dacă am ști de la început că geniile se nasc într-o bibliotecă, lumea noastră ar fi foarte tristă.

Ce poate să mai reprezinte lumea țărănească ? Nu pot să dau un răspuns. Știu însă că imensa ei tradiție și ceea ce a creat până acum, reprezintă enorm în continuare și este că apa sărată care ne jine la suprafață. Cu miturile ei, cu modul ei de a fi, cu mentalitățile ei, cu istoria atât de bogată în bine și râu, în noroc și nenoroc. Acestea sunt încă rezerve pentru spiritul românesc.

Aurel GHIMPU

Lumea țărănească - o lume a esențelor, a miturilor

- Converbire cu acad. Eugen SIMION, președintele Academiei Române -

care umblă desculți, cu un procent de analfabeti care ne situa pe primul loc în Europa, cu o țărănim bolnavă de pelagră, cu oameni foarte săraci care trăiau într-o mizerie sub limita imaginării. De aceea, nu-i cred pe politicienii care consideră că pot propune o strategie bazându-se pe o structură care este atât de invecită. Sună dezolat că oamenii noștri politici nu se găsesc în primul rând la această clasă atât de puternică, care se identifică cu tradiția noastră și nu propun nimic, nici o strategie care să fie reală și sincronică cu timpul în care trăim.

- Ce valoare are, ce reprezintă cultura acestei clase pentru cultura noastră, în genere ?

- În primul rând, reprezintă înmensul izvor care este cultura populară, folclorul și ceea ce este în jurul lui, atâțea și atâțea valori care se pierd în mentalitatele noastre, atâțea și atâțea valori care au ajuns totuși să fie cunoscute prin grija tatălor generației: **cultura populară**, care este în cea mai mare parte creația clasei țărănești. Această cultură care a făcut să renască în secolul trecut literatura noastră cultă și în care regăsim toate miturile ei. Cine este un om obiectiv și judecă lăimpede, își dă seama că tot ce s-a creat în literatura noastră, de la Eminescu la Sorescu – iau două cazuri evidente – această zestre trainică a literaturii noastre datorată enorm miturilor populare și acestei culuri țărănești. Există și astăzi în literatura noastră o veche și foarte falsă dilemă pe care o trăiește fiecare generație, o temă care se reinventează într-un fel de la sine. Personal, nu-i găsesc nici o justificare. Dar nu contează. Tema apare: **rural sau urban** ? Știi că să discutăm această temă și dilema nu-a dispărut nici astăzi. Ea s-a pus în vremea lui Lovinescu, a lui Camil Petrescu, la debutul generației mele. Se mai pune și astăzi într-o formă mult mai agresivă: **trebuie literatura română să mai scrie despre țărani sau nu ?** „Nu cumva zicea Camil Petrescu – tot scriind despre țărani, riscând să rămânem în urmă cu Europa !” Știi și dumneavoastră că teama noastră cea mai mare este să rămânem în urmă cu Europa. Critical

această falsă dilemă, **rural-urban**, continuă și astăzi. și aproape tema țărănească a fost uitată în proza actuală. Nu vreau să spun mai mult. Doar atât că, dacă privim în jurul lor, la marca literatură a secolului al XX-lea vedem că contează foarte puțin despre ce au scris marii prozatori americani, sau despre ce au scris și scriu marii prozatori sud-americani – cu precădere unii scriși de fermieri și despre oamenii care locuiesc în mediile rurale. Românele lor sunt modele în acest secol. Putem trage o concluzie: nu tema să valoreze unei cărti ci, încă odată, atitudinea estetică față de temă și, evident, talentul scriitorului.

Dacă-mi voie să mai spun ceva în legătură cu ceea ce Noica numește într-o carte recentă apărută, „**Manuscările de la Câmpulung**”, o carte care a trecut aproape neobservată. El vorbește aici despre **țărănescul**, despre elementul țărănești. Există, după păreră mea, un mod superficial de a cultiva țărănești și de a scrie despre țărani. Există modul vechi, semănător, pe care l-a îngropat, de altfel, Lovinescu și totă critica noastră. Dar există și un alt mod de a privi lumea țărănească, de a vedea în țărani români ceea ce Eliade numea un purtător de mituri, un purtător de istorie. Este acela pe care-l găsim în

trebuie spus că lumea țărănească postcomunistă este o lume care aproape nu se mai vede, care nu se mai regăsește. Politicienii nu vor decât voturile acestei lumi și nu propun, și n-au propus, nici un fel de strategie de dezvoltare. Literatura a părăsit această temă pentru că, nu-i-așa, „**nu putem intra în Europa cu țărani români și cu tema țărănească**”. E mai bine să scrii despre altceva decât să te apuci acum să mai scrii despre lumea lui Ilie Morometeu sau a lui Ion al Găneștilor.

- În schimb, pentru a reveni la o afirmație anterioră, dacă tot suntem „pusi” să ne distrugem miturile, să văd nevoit să consta că avem tupeul de a intra în Europa, sau mai recent, de a intra în NATO cu „strigoii” altora. Mă refer, firește, la cetezanța cu care ne grăbim să importăm tradiția Hallowen-ului, să o mediatizăm ca pe un act propriu de cultură.

- Eu vin din această lume a satului și am pentru ea o admirare pe care dinjenă nu o pot exprima în fiecare zi. Dar trebuie să spun foarte lăimpede că n-am iubi îndeajuns și n-am respecta îndeajuns istoria și valoarea acestei clase, dacă am gândi-o în termeni vechii lumi. Îmi

MAREA UNIRE DE LA 1 DECEMBRIE 1918

CONSTITUANTĂ de la Alba Iulia

Dr. Augustin DEAC

Mulți vrem, semnificativul moment istoric de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia - Mare Adunare Națională, a fost abordat, tratat ca fiind rodul unei mari adunări populare spontane a românilor, unde s-a hotărât unirea Transilvaniei cu ţara mamă - România. Cele patru volume de documente privind acest istoric eveniment din viața poporului român, ultimul tipărit în primele luni după evenimentele din decembrie 1989, sunt la nivelul elementelor caracteristice dozește ale acestei „Mari adunări”. Deoarece a fi dor o Mare Adunare Națională populară, la Alba Iulia s-a întrunit un Parlament constituit din deputați aleși în toate circumscripțiile electorale existente până atunci pe teritoriul Transilvaniei, având pe ordinea de zi a dezbatărilor o problemă fundamentală pentru viitorul acestei provincii daco-românești, care era Transilvania. De fapt, acesta este motivul pentru care s-au făcut ample pregătiri și măsurători pregătiri organizatorice.

La 30 octombrie 1918 – după cum bine se stie – a izbucnit pe întreg teritoriul Monarhiei dualiste Austro-Ungare revoluția cu caracter burghezo-democrat declanșată de popoarele asuprute, multă la număr, printre care și cele românești – transilvănene și bucovinene. Acestea și-au alese organe reprezentative numite Consiliu Național, care să le coordoneze activitatea. Menirea Consiliului Național Român Central, format din 12 persoane, în frunte cu dr. Stefan Cioșcă Pop, era de a forma Consiliul național românesc și Gărzile naționale la toate structurile administrative-sat, comună, oraș, plasă, județe, regiuni, care să preia conducerea politică și militară de la organele statului dualist, aflate în descompunere, precum și să organizeze Adunarea Națională, care să îndurăască atitudinea Transilvaniei față de acelora evenimente. Aceasta cu atât mai mult cu că încea la 18 octombrie 1918, deputații români din Parlamentul ungăr de la Budapest declaraseră că români sunt hotărâți să-și aranjeze singuri sorti, nemarecunoscând guvernul maghiar și nici Parlamentul de la Budapest. Nerecunoașterea autorității guvernului ungăr asupra Transilvaniei și recunoașterea ruperei oricărora legături cu Ungaria au fost accentuate și cu ocazia discursului de la Arad, din 15-16 noiembrie 1918, cu ministru naționalităților din Ungaria, Iancu Ozkar.

La 15 noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central a difuzat o Circulară către toate Consiliile naționale județene și locale prin care dispunea că, în termen de 12 zile, să se facă, în toate circumscripțiile electorale ale județelor Transilvaniei, alegeri de deputați pentru Mare Adunare Națională, cum numea românii atunci Parlamentul țării. Numărul deputaților aleși pe circumscripții să fie de 5 și nu de 1, ca în timpul monarhiei dualiste, dăându-lu ca caracterul democratic și nou puter politic românești. De asemenea, în Circulară se prezicea, în mod expres, că fiecare deputat să-și fie dat un Mandat, adică de președintele și secretarul adunării electorale, precum și de către toți birbenii de credere ai comunității din circumscripțiile respective, cu împuñărirea specială de a vota Unirea Transilvaniei cu România.

La 20 noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central, printre un *Apel-Manifest* convocat Parlamentul Transilvaniei pentru 1 Decembrie în Alba Iulia, pentru a decide asupra sortii ei. În *Apel-Manifest* se spunea că, în afara de deputații aleși în circumscripțiile electorale, vor lucea parte având astăzi drept de vot: Mitropolitul, episcopii, preșiparii celor două confesiuni ale românilor, ca și căte 2 reprezentanți ai diferitor societăți culturale, reuniuni de finanță, de revoluționari, de meșteri, de tineret, ai ghizerilor militari, delegați ai Partidului Socialist Democrat. În acest fel, alegerile de deputați au avut un caracter profund democratic, printre deputații aleși aflându-se

1 Decembrie 1918: Pe Câmpul lui Horea, români au întrat, prin prezența lor masivă, Hotărârea Marii Adunări Naționale.

Stat și națiune - atunci și acum

Dr. Ion MITRAN

O temă de acută actualitate în confruntările de idei contemporane privește *raportul dintre stat și nație*, dintre funcțiile (sau disfuncțiile) statului și destinația istorică al populației sale. Un asemenea subiect interesează cu atât mai mult opinia publică românească în contextul în care, pe de o parte, reevaluarea ecoul actual al concretizării cu opt decenii în urmă a ideii de statalitate iar, pe de altă parte, evaluatează perspectiva asocierii la Comunitatea Europeană. De fapt, ideea de unitate europeană a supus și supune încercării istorice vitalitatea personalității națiunilor, viitorul acestora conjugat cu viitorul statelor ce le reprezintă.

Înălțându-se, la Alba Iulia, alături de deputații aleși cu drept de vot în Parlamentul transilvan, au participat peste 200.000 de români, după cum rezultă din noile documente descoperite, venind din toate părțile principatului, dintre care foarte mulți au fost însărcinați de obștea satelor și comunelor să aducă cu ei sună și sunte de Hotărâri ale obștei localităților, semnate de toată suflarea românească din aceste localități, pe care delegații aleși le-au prezentat Prezidentului Marii Adunări Naționale în ziua de 1 Decembrie 1918.

„Trăiască România Mare!”

Adevărul înfruntă veșnicia Popoarele asuprute din Imperiul austro-ungar au cerut constituirea de state naționale independente

În toamna anului 1918, datorită revoluțiilor cu caracter burghezo-democratic ale popoarelor asuprute, prăbușirea Imperiului austro-ungar era inevitabilă. Camarila imperială habsburgică de la Viena, printre măsuri meșteșugătoare, de ultimă oră, a încercat să evite destrămarea lui, anunțând ideea federalizării dublei monarchii austro-ungare. Dar totul însă era prea tarzur! Comitetul Național pentru Unitatea Românilor de la Paris, împreună cu reprezentanții autorizați ai cehoslovacilor, polonezilor și iugoslavilor, printre un vehement Protest au ripostat acestei ultime farse diplomatică, relevând că numai crearea de state naționale independente pe ruinele fostei monarhii Austro-Ungarie, poate fi drumul cel mai sigur și realist, pentru înfrângerea cu desăvârsire atât a dominației austriece, cât și a celei maghiare.

„Guvernul austro-ungar pentru a salva Imperiul habsburgilor în ajunul deruței sale militare și descompunerei sale politice – subliniau reprezentanții națiunilor asuprute – lansează, în același timp cu cererea sa de pace adresată președintelui Wilson, ideea unei federalizări a Monarhiei dualiste. Să de această dată, ca întotdeauna, guvernul Austro-Ungariei urmează tradiția să binecunoască de a căuta, prin formule seducătoare, să evite marile adevăruri ale gândirii politice. Reprezentanții oficiali ai Monarhiei de Habsburg, susținuți numai de către maghiari și germani austrieci, cele două popoare exploatațioare ale

altor națiuni, care constituiesc marea majoritate a imperiului, cred că au găsit în ideea federalizării un nou mijloc pentru a continua sistemul lor immoral și anacronic de guvernare, îndepărând consecințele logice de libertate și justiție accentuate de președintele Statelor Unite.

Comitetele reunite al Naționalităților oprimate din Austro-Ungaria, având în vedere că este vorba de existența lor națională, denunță opiniile publice mondiale acest act de ipocrizie diplomatică, singurele temeuri ale vieții de stat admise de către Puterile Aliate, aceste popoare au afirmat într-o manieră categorică, prin cuvinte și arme, programele lor politice: constituirea de state naționale independente pe teritoriul actual al Austro-Ungariei.

Aceste națiuni, ferm convinse că pacea nu se poate face și nu poate dura pe continent decât prin linștirea constiunței popoarelor, contestă, prin urmare, guvernul de la Viena și Budapesta legitimitatea morală și politică de a vorbi în numele lor într-o perioadă când ele au reprezentanți legali, recunoscuți de către Aliati. Semnalând echivocal formulei de la Viena, Comitetele reunite ale naționalităților oprimate din Austro-Ungaria exprimă și de această dată perfectă lor încredere în sentimentele de justiție ale popoarelor Antantei, convinse că manifestarea de slăbiciune interioră ale Puterilor Centrale nu va fi decât un stimulent în plus pentru o grăboi victoria eliberatoare.”

Semnază: Comitetul polonez, Comitetul Național pentru Unitatea Românilor, Comitetul Național Cehoslovac și Comitetul Iugoslav.

organizație separată de societate, căreia î se cedează o parte din drepturile comunității, pentru a slui comunitatea; ca structură socio-umană supusă regulilor de drept, unii adepti ai acestei teorii având în vedere numai latura juridică, nu și pe cele politice și social-economice.

Dacă în primele decenii ale secolului al XX-lea, proliferaseră teorii care descriau statul ca organism politic al învingătorilor ori ca sistem de apărare față de impotrivirii din interior sau agresiuni externe, în prezent teorile despre stat oscilează între a repune în discuție legitimitatea social-umană a acestuia, a explica statul prin „acțiunea măimii invizibile”, a-l „reconsideră” din perspectiva constrângerilor sociale și morale”, unii numindu-l „mașină de produs trăiri”, alții, „instrument de prohibire și compensație”, disputele teoretice și politice punând „la bătaie” când „statul minimal”, când „statul maximal”, când pur și simplu, statul ca „administrator”. Dincolo de diversitatea abordărilor, este de semnalat că majoritatea lor recunosc direct sau indirect că statul reprezintă astăzi, în plină epocă a integrării și mondializării, una dintre instituțiile vitale ale sistemului politic național. Conștiința națională, ca sinteză a voinei și loialității civice a cetățenilor, a autodefinirii lor identitate actionează ca un factor propulsiv al juriu, al patriei, ar trebui spus mai ales că un asemenea concept le „sună” unora ca fiind „retrograd”.

Dacă unele teorii actuale despre stat, nație și conștiință națională, imbină elemente raționale cu altele iraționale, explicăția trebuie căutată în istoricitatea deopotrivă subiectivă și obiectivă a idei de statalitate și a practicilor pe care le intemeiază. Abordările diverse și contradictorii privind statul, îndeosebi definirea lui, duc la constatarea că această instituție de expresie națională sau multinațională a constituit, constituie și va reprezenta și în viitor o formă specifică de organizare politică a societății, în jurul sau în contextul întreprăturii și intercondiționării unor factori constitutivi originali. Aceștia se referă la teritoriu, populație, mod de organizare politică, viață spirituală, strucțură comunitară, națională, etnică etc. Statul să aflat ca un ansamblu de organisme politice, administrative și judecătoarești, care se concretizează, în societatea ajunsă la un anumit nivel de diferențiere, conducere democratică și putere de decizie sau legiferare. Menirea lui a fost

(Continuare în pag. 5)

MAREA UNIRE DE LA 1 DECEMBRIE 1918

(Continuare din pag. 4)

și este să angore, simultan, apărarea și valorificarea intereselor naționale, dar și cooperarea internațională în cadrul unei ordini de drepturi, libertăți și obligații, compunute asumate.

Trecând peste ruhi consumativ sau distructiv ai stăriilor de dezordine, conflictuale (ribosie, revoluții etc.) se poate spune că statele moderne s-au afirmat ca state naționale. Tot atât de adeverit este însă că pe măsură ce națiunile s-au dezvoltat din punct de vedere economic, politice, cultural, ele s-au constituit în state naționale unitare, și cum a fost cazul României cu opt decenii în urmă.

Cu căt un asemenea proces s-a produs mai devreme, cu atât viața națiunilor respective a înflorit și prosperat mai repede, în timp ce acolo unde construcția istorică statală a fost lăsată ori a fost impiedcată, rămânerea în urmă a dezvoltării națiunilor este un fapt istoric lesne verificabil.

Multe popoare ale lumii nu au putut să se organizeze în state de sine stătătoare mai ales, din cauza subordonării lor de către altele, mai puternice, ceea ce a constituit o serioasă frâna în calea dezvoltării. În același timp, diversele teorii despre stat consemnează că, în plan organizațional-politic, civilizația umană a generat anumite forme de guvernământ, o anumită structură a statului și anumite regimuri politice, formele de guvernământ fiind un raport între societate și organele de stat în procesul constituiri și exercitării puterii.

Din această perspectivă, referindu-ne la ora noastră, în prezent sunt de subliniat cîteva prevederi constituționale, demne de a deveni, în măsură și mai mare, aplicări practice și nu doar afirmații decorative, repetate la simpozioane festive. Astfel, încă din primul articol al legii fundamentale, care definește statul român se urată că forma lui de guvernământ este *republică*, România fiind „stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezentă valori suprapuse și sunt garantate”.

Căt privește perspectiva *constitutională a pluralismului*, aceasta condiționează constituirea și funcționarea partidelor politice de respectarea legii, partidele având menirea să contribuie „la definirea și la exprimarea voinei politice a cetățenilor, respectând suveranitatea națională, integritatea teritorială, ordinea de drept și principiile democrației”.

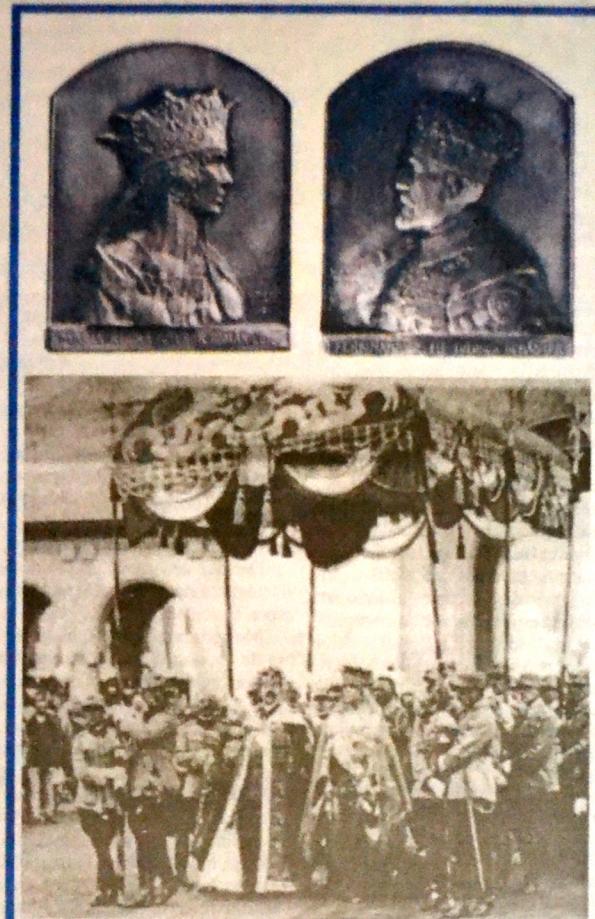
Cordonând analitic aceste enunțuri cu diverse manifestări și declarații publice ale unor persoane sau formațiuni politice nu sunt greu de constata că gesturi mai mari sau mai mici de neconstituționalitate.

Pentru majoritatea națiunilor lumii statul propriu a devenit instituția cu cel mai înalt grad de organizare și structurare în societate, fiind o constatare teoretică și practică mereu actuală că statul trebuie să dispună de suficiente resurse pentru puterea sa, de metode optimale pentru exercitarea acesteia, dar și de remedii pentru deregăriile sale.

Din acest unghi, este de relevat acela anomalie a „tranzitiei” – sesizabilă și în România – exprimată prin trecerea „pe noapte” de la excesiva centralizare, caracteristică regimului politic totalitar, la disoluția autorității statale în aproape toate domeniile. În ce privește sfera producției materiale, „luându-și înăun” de pe economie, noua putere a creat premisele scufundării acesteia, economia subterană secătuind, în proporții îngrijorătoare, izvorul normal al dezvoltării: baza economică moștenită. Este, astfel, împedite că dacă statul, mai concret guvernul „și-a luat mâna” de pe economie, aceasta a căzut „pe alte mâini”, devenind subteran sau „paralel”, alimentând buzunarele agenților extraeconomici. Nu este de mirare că în asemenea cazuri bugetul național este îngheșuit an de an în tunelul fără aerisire și fără ieșire la piață al austerității.

1. Nicolae Iorga, în „Neamul românesc” din 25 noiembrie 1918.

2. Robert Nozik, Anarchie, stat și utopie, Humanitas, 1997; Ralf Dahrendorf, Conflictul social modern, Humanitas, 1996; Philippe Lavaux, Les grandes démocraties contemporaines, PUF, Paris, 1990.

Marele moment al Încoronării de la Alba Iulia reprezintă încununarea luptei multiseculare a românilor pentru unitatea națională. El a fost năzuit, întrezărit, chemat cu ardoare și temeinicit cu lupte, suferințe și sânge de șirul generațiilor românești care tocmai astfel au nutrit și înobilat eternitatea României Unite.

Din acest uriaș proces de zbatere omenește, inclusiv fază indo-europeană, tracică, tracodacice, dacoromânești și românești, se alege, se întruchipează și curge nelinte-rupt, ca un neșuprins Izvor al Tânărăturii, o mare IDEE. Ideea unității, mai întâi visate, năzuite, apoi în parte realizate, afirmată și din nou reluată, împlinită, în cele din urmă, pe marginile oricărui opălit și cu prejaf unui tribut nemăsurat de suferință și de sânge. Ideea unității depinde a românilor, ca și cea a unității tuturor celorlalte popoare europene, vine astfel din adincurile timpului spre a aduce probă supremă că, în cele din urmă, Istoria are un sens și că tocmai plătinderea acestuia oferă dovada celei mai înalte înțelepciuni.

Slujitorii Muzeului Național de Istorie a României se împărtășesc tocmai din această înțelepciune. Într-un anonimat ca totul nemeritat, ci an pregătit, încă de la începutul acestuia an, aniversarea celor 8 decenii de la Mareea Unire din 1918. Prof. Nicolae Petrescu, director adjuncț al Muzeului Național de Istorie a României, ne-a vorbit pe larg despre faptul cum, în preajma datei de 27 martie, când s-au împlinit 80 de ani de la Unirea Basarabiei cu Țara Mamă, prestigioasa instituție pe care o conduce a organizat un interesant concurs pe teme istorice la care au participat și studenții din Republica Moldova care învăță în România. În august a fost inaugurată Expoziția „Maria – Regina României”, în două dintre principalele săli ale MNIR de la etajul I. Documentele expuse aici, ca și cele din celebra Sală 41, consacrată Marii Uniri din 1918, sunt cele mai multe din timpul războului de Reîntregire a Neamului (1916-1919), cu imensele lumi suferințe și sacrificii și converg, firesc, spre marel moment al Încoronării de la Alba Iulia, el însuși fiind încununarea luptei multiseculare a românilor pentru unitatea națională. De alături, o tipăritură în excelente condiții grafice, redactată în trei limbi, confră turutor expoñatorilor oinală eloventă în acest sens. O contribuție importantă a avut MNIR și la organizarea, între 16-20 septembrie, a celei de-a VI-a ediții a Congresului Românilor de Pretutindeni sub genericul: „Opt decenii de la Mareea Unire. România de pretutindeni, un cuget și un spirit”. Comunicările prezentate cu acest prilej au fost integrate în 6 secțiuni: Politică, Cultură, Iстория, Religie, Tineret, Relații internaționale – Exil. În zilele de 26-27 noiembrie, tot pe tema Marii Uniri, MNIR organizează o Sesiune națională de comunicări științifice și o Expoziție cu tezaurul său de monezi. Concomitent, specialiștii săi participă, cu comunicări științifice, la sesiunile aniversative, organizate de muzele istorice județene.

Este o activitate istorică remarcabilă și ca cuvinte a fi subliniată ca atare acum, în preajma aniversării a 8 decenii de la Mareea Unire. Cu atât mai mult ca MNIR se confruntă, ca toate instituțiile bugetare, cu numeroase probleme, reducibile, în cele din urmă, la penuria finanțării. Din această cauză, MNIR a fost obligat să perceapă, la intrarea în această esențială instituție de educație națională, taxa pentru vizitarea sălii muzeului. S-ar putea susține că valoarea lor este mai mult simbolica: 10 mil lei pentru vizitatorul de rând, 6 mil lei pentru studenți, ostași și pensionari, 3 mil lei pentru elevi. Că în ultima zi de vînăci a fiecărui lună, intrarea pentru elevi și studenți este gratuită. Așa este. Numai că, aici, la intrarea în acest sanctuar al formării și afirmării consiliunței românești, a concepție a oricăr de modeste, sună nefiresc. și poate că-i descurajoază pe tineri tocmai prin simpla lor instituție. Numai astfel îmi explic faptul că, timp de două ore și jumătate, că am vizitat MNIR, n-am întăbit nici măcar un tăvars vizitator, elev sau student, deși, repet, era într-o din zilele grecilor generale studenție.

Ceea ce mă face să cred că există o singură educație națională din România împun ca, cel puțin în perioada promulgătorie Zilei de 1 Decembrie, ascendența taxă, ca tot atâta praguri psihologice la vizitarea muzeelor istorice, să fie anulată. Cel puțin astăzi.

Mihai IORDĂNESCU

În aceste zile la Muzeul Național de Istorie a României

Băsă societatea românească ar fi indicată numai după ceea ce apară în publicațiile cotidiene și la posturile de televiziune ori chiar după gesturile și declarațiile omeneștilor noștri politici, imaginate de astăzi a căror ar fi una conținută, zincurată, înstrăinată de sine, sau se și înțelegă că ea în mare parte. Dar nu în totalitate. Pentru că în pofta substanțelor de nație, invocările de credință și de faptul Neamului Românesc, cele care își potrivă fosta de-a lungul istoriei, speranța și răsușa în fel de curație și de puternică. Ne oprobriu, între altele alii, neșanțărul sărăcilor, de la specialiști de mare pragărie la locuitorii de la noi și ai celor sfântătoare substanțe curăță de part, de limbă, cu care, sfidând toute opreștiile, se pregătesc și ne pregătesc cum se cuvine pentru oas mai mari sfidării de suferă a naților români: aniversarea Unirii Celor Mai din anul 1918.

Puține instituții ale Capitalei sunt, în aceste zile, sălăi de risipit, de buvăzare, cum este Ministerul Agriculturii – ca să facem un exemplu la întâmpinare. În clădirea monumentală care străjuiește Piața

Din Piața Universității coborând pe lângă Primăria Capitalei spre apele Dâmboviței, lângă care străjuiește frumosul Monument din bronz al Eroilor Sanitari 1916-1919, am făcut, deunăzi, mai întâi un popas la Facultatea de Drept a Universității bucureștiene. Era într-o din zilele grevei generale a studenților. Holarile facultății păreau a fi fost părăsite cu mult timp în urmă. Și totuși... În partea dreaptă de la intrare, lângă zidul exterior al Sălii Senatului, unde o placă de marmură vesniciește numele studenților și profesorilor căzuți pe câmpurile de luptă din care avea să se înalțe făptura de aur a Marii Uniri, aici, în acest loc parțial uitat, o garofă, o simplă și firavă garofă strălumină, asemenea unei candelare, un spațiu minuscul, dar încă de intensă venerație.

Sunt acestea gesturi anonime, poate chiar treceute cu vedere de căi de prin preajmă, dar despre care îmi place să cred că întrețin, în societatea românească atât de zbuciumată, o stare de spirit resurrecțională, favorabilă reflecției cu privire la destinul nostru național. Un destin ce s-ar frângă iremediabil fără raportarea gândurilor și faptele fecerătură dimpreună noi la gândul și fapta

Marea Unire de la 1 Decembrie 1918

Ceea ce nu se poate uita...

(Continuare din pag. 1)

Am răsfoit, zilele acestea, unele pagini antologice dedicate evenimentelor care au dus, după tragedia primului război mondial, după unirea Bucovinei și Basarabiei cu trupul său din care au fost smulse samovenic, la desăvârșirea acestui proces istoric, prin deciziile Marii Adunări de la Alba Iulia. Am constatat cu bucurie că nu a existat nici un om politic de seamă, nici un intelectual sau scriitor român proeminent, care să nu-și fi exprimat, în epoca sau mai târziu, gândurile și sentimentele despre acele vremuri și evenimente cruciale. Firește, ardeleanii, ca factor decisiv, sunt mai prezenți, mai larg cuprinzători în mărturii și evocările acestora.

Spicuiesc aici doar câteva nume și cărțe texte reînăvătoare.

Marele diplomat și patriot Nicolae Titulescu exclama, încă în 1915: „România nu poate fi întreagă fără Ardeal”.

În discursul lui Iuliu Maniu, de la 1 Decembrie 1918, figurează multe fraze care au devenit adevarări axioase. Printre ele, următoarele: „Noi nu vrem să devinim din oprimătii oprimători, din aspirații asupratori... Noi nu vrem să versăm nimenea lacrimile pe care le-am vărsat noi atât de veacuri și nu vom să sugem puterea nimănui, așa cum a fost suptă a noastră veacuri de-a rândul...”

Dintre scriitori, cel pe care l-am subit și căruia i-am fost aproape mulți ani, la Cluj, poetul Emil Isac (prieten bun al lui Ady Endre, Kosztolányi Dezső, Babits Mihály și al altor scriitori importanți din Ungaria și din

Ardeal), a evocat, cu emoție, întâlnirea sa din toamna lui 1917, la Budapesta, cu Ady Endre. Atunci, cel mai modern și mare poet al maghiarilor i-a spus primului poet român modern din Transilvania: „Port simpatie pentru cauza voastră, căci ați fost zdrobiți de cizma tiranului. Și voi, români, aveți o cauză dreaptă”. Tot Emil Isac, într-unul din fulminantele sale articole, scrise în decembrie 1918, evocând dificultățile drumului delegaților români din Cluj, nota: „Ca să ajungem la Alba Iulia, am aşteptat, ce-i drept, o mie de ani”.

Printre cele peste 60 de volume din vasta operă a lui Ion Agârbiceanu, găsim și un modest volumas, scris în toiu primului război mondial, cu titlul

„O lacrimă fierbinte”, care se constituie ca o adevărată odă și jarii sale, mai ales în capitolul intitulat:

„Sfâșiați ești și totuși atât de întreagă!”

Un alt scriitor din Blajul școlilor mele, Al. Lupeanu Melin, participant la Adunarea de la Alba Iulia, prezintă în culori deosebite de vîi tabloul care-i înfățișează pe doi locuitori din Tara Moților, urcați pe zidul înalt al cetății, unde trona statuia împăratului Carol al VI-lea. Prințăndu-i de dărlogi calul de piatră, moții începuseră să-i spună: „Înălțați împărate, ne-ai mințit destul atât de veacuri de trudă, ne-ai călcat cu copitele cailor tăi, ne-ai sfâșiat în roată pe Horea și ne-ai pălmuit pe Iancu Jos în mijlocul orașului. De-acum ne-am suit alături de tine. Iată, îți jinem calul de hături. De ești piatră, să fii piatră și veșnic piatră să rămâi, Habsburgule vieclean, că de noi nu mai ai parte. Ne-ai pierdut. S-a isprăvit”.

Și mai emoționante ne apar azi gândurile tânărului pe atunci poet și filosof Lucian Blaga, pe care le desprindem din **Hronicul și cîntecul virștelor**: „Pentru marea, istorica adunare națională de la Alba Iulia unde s-a hotărât alipirea Transilvaniei la patria-mumii n-a fost nevoie de o deosebită pregătire a opiniei publice... În dimineața zilei de 1 Decembrie, ca la un semnal, lumea românească a purces spre Alba Iulia (spre Bălgad, cum îi spuneam noi, cu vechiul nume) pe jos și cu cărătușe... Era o dimineață de iarnă. Respirația se întărea în invizibile cristale. Pe o parte a șoselei se duceau spre Alba Iulia, scrăsnind prin făgășele zăpezii, căruțele românești, buchete de chioț și bucurie, alcătuind un singur săr, iar pe cealaltă parte se retrăgea în aceeași direcție armata germană, ce venea din România, tun după tun, ca niște pumni strânși ai tăcerii”!

Ce metaforă extraordinară!

Dar căte alte asemenea pagini de antologie istorică și literară să mai putea evoca. O voi face, sper, altădată.

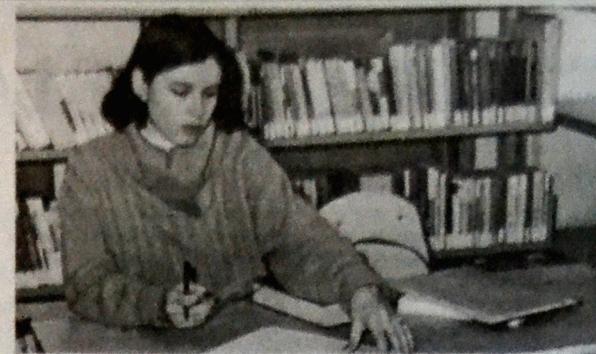
Memoria timpului nu îmbătrânește așa de ușor, ca oamenii. În această memorie colectivă, contemporanii noștri pot citi nu numai lecția trecutului, ci și porunci pentru prezent și viitor. Una, din cele mai însemnate, ar putea suna în felul următor: „Români de pretutindeni, dar mai ales voi, cei din Transilvania, care stați cot la cot, de un mileniu întrig, cu confrății noștri unguri, fiți atenți, fiți treji, ca să nu vă mai poată dezbină ingeriș răului, nostalgicii vechilor imperii, pescuitorii în ape tulburi, intrigantii și profitorii veacurilor trecute! Învățați pe de rost „tablele legii” scrise la 1 Decembrie 1918. Ca să putem cu toții striga, având înimile împăcate: „Et in Arcadia ego! - Si noi am fost la Alba Iulia!”

În culegerile de melos de la țară, o doină, de o puternică forță emoțională, are la bază cuvintele: „Până fost Horia-impărat”... De căte ori am ascultat-o am simțit că mult adevăr se află în fraza marelui scriitor revoluționar, Heine: „Die musik ist vielleicht das letzte Wort der Kunst, wie der Tod, das letzte Wort des Lebens”... („Muzica este poate ultimul cuvânt al artei, așa cum moartea este ultimul cuvânt al vieții”...).

Am și preferabil, dacă nu am punere într-un con de limpezimi, sensul sublim al cuvintelor din folclorul bihorean, o urare înțeleaptă și cu mii de rezonanțe în lumea eticei christice: „Pace întru împărați”... Nu întâmplător, mitul Tracului Orpheu și al Cavalerului trac s-au născut pe acest paradișiac pământ al „Daciei Felix”... Nu evocau, oare sufletul trac, atât Herodot și Platon, că și genialul florentin, Dante?...

În muzica nouă românească, ideea continuității și unității românilor de pe teritoriul din preajma Carpaților a fost înfățișată, în contextul unui nobil romanticism, de compozitorii români înaintași, în această privință menționăm opusurile: „Mama lui Ștefan cel Mare” de Gheorghe Dima, „Mănăstirea Argeșului” de Iacob Mureșianu, „Altarul Mănăstirii Putna” de Ciprian Porumbescu, „Peste deal” de Ioan Vido, „Cântăm libertatea” de Dumitru C. Kiriac, „Cântecul găinii latine” de Ciprian Porumbescu și exemplele pot continua.

În constelația compozitorilor din „generația fronișului” vom relifica minunata sună „Prin Muntii Apuseni” de Marian Negrea, lucrare reprezentativă pentru impresionismul muzical românesc, la care se asociază opera lui Dimitrie Cucliu

„Menagridele” – muzică neoromantică, în care se subliniază influența culturii Traciilor, asupra cărturilor din străvechea Grecie, teritoriu mirific, ce a atins punctul culminant, sub aspectul vieții spirituale, în epoca lui Pericle Athenianu, Sabin Dragoi ne-a lăsat moștenire dramatică lui operă, „Horia” și, mai cu seamă, „Povesta neamului” – poem pentru orchestră și cor mixt. În generația post-enesciană evidențiată capodoperele lui Sigismund Toduță: oratorile „Mioriță” și „Pe urmele lui Horia”, caracteristice pentru neobarocul sonor românesc. Liviu Comeș a închinat un foarte expresiv oratoriu pământului transilvan, înscrindu-se în aceeași constelație stilistică. În ramura muzicii post-expresioniste punere în evidență lucrările excepționale ale lui Cornel Tăranu, în frunte cu „Gorunul lui Horea”, apoi, mai asociem acestor tragică compozitii, cutremurătoarea operă „Zamolxe”, după Lucian Blaga, de Liviu Glodeanu, opera „Trepăt ale istoriei” de Mihail Moldovan, „Opus dacicum” de Stefan Nicalescu, „Sarmisegetusa” de Wilhelm Berger; pentru neoromanticismul muzical românesc, oratorul „Pământ dezrobitor” de Gheorghe Dumitrescu și dinamicul și melodiosul cor „Mândru-i Maramureșul” de Radu Paladi sunt semnificative. Subsemnatul am scris nenumărate eseuri, pe „thema Ardealului” și compozitiile „Balada lui Iancu”.

„Balada lui Horea”, cantată „Transilvania”, precum și prima operă românească dedicată lui Mihai Viteazul și primei uniuni – „Noaptea cea mai lungă” – toate premiate, prin vot secret, de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, ca și majoritatea zdrobitoare a titlurilor amintite în acest eseu. O lucrare, ieșită din comun, rămâne muzica de film a lui Tiberiu Olăh, pentru mișcătorul film al regizorului Sergiu Nicolaescu, închinat lui Mihai Viteazul, marele învin din tragică noastră istorie, dar marele victorios în veșnicia neamului nostru de căntăre! Desigur, că nu am amintit toate compozitiile, care omagiază istoria Transilvaniei, ce a culminat cu data istorică, memorabilă de la 1 Decembrie 1918.

În continuarea însemnărilor il citez pe remarcabilul poet și eseist, Dan Botta: „Uzurpații drepturilor românești, începută încă din vechile timpuri, s-a putut petrece, probabil, și grație indolenței românești native pentru lucrurile statului. Ea se pronunță în așa măsură împotriva dreptului natural, încă în 1437 – anul nefast al adunării de la Căpâlna, care va smulge românilor privilegiile lor în stat – o diplomă regală care-i cheme, alături de unguri, la adunare – „Universitas regnicolarum tam Hungarum quam Valachorum” – se credea în drept să amintescă motivele binecuvântate pentru care solicita și pe români.

„Așa e drept – spune diploma –, căci, înainte de epoca regelui Ștefan, valașii erau cei ce viațuiau în Transilvania”. „Quod iudicio est cum ante Domini Stephani actatem... „Unio Trium Nationum“ fatidica unione a nobililor unguri, sașilor și secuilor – încheiată înaintă oară la Căpâlna, în 14 septembrie 1437, era, de fapt, consacrarea formală a revoluției operate, în curs de secole, în statul transilvan. Revoluție română – acote rebellionis nefandissimorum Rusticorum, cum le numește acutul din 1438 al celor „trei nații” reunite la Turda – revoluții atât

de numeroase în cursul istoriei Transilvanie, decurg din uzurpație, de caracter revoluționar, a drepturilor naționale românești.

Succesinea lor periodică atestă faptul că nici un moment acest act nu poate fi considerat acceptat.

Încununarea lor e jertfa lui Horia, Horia în care se manifestă, cu o ardore fără seamă, spiritul revoluționar al acestui pământ, Horia care întruchipează, pe lângă ideea de restituție în integrum a drepturilor românești – garanția ale străvechi libertăți pastorale -, ideea unității și solidarității Daciei. El este, în titlu pe care însuși și-l arogă, un emul al vechiului Decebal, un om infiorat de energia cerului dacic: Horia regele Daciei!!!

„Marea Unire” a fost și este o temă majoră, pentru toți compozitorii români; dacă titlurile opusurilor diferă, întâlnim „acei ceva” ce le unește: „estetica trubadurilor români, filo-români” și valorificarea cântecului nostru popular. Ce emoționante sunt cuvintele lui Octavian Goga:

„Idee de unire, năzuință neamului românesc de pretutindeni de-a se strâng într-o singură închegare de stat, a trăit în toate vremile la noi.

Din zile străvechi instinctul de conservare a fost prins în sângele nostru. Aici în Carpați, unde ne-am pitit sub năvălirile barbare, adăpostindu-ne atât de bine după brazi și stânci, încât istoria universală, aproape o mie de ani ne-a pierdut urma, noi am perpetuat neșiribă conștiința diferențierii de neam. Popor de cobișani și de plugari, ne-am încreștat de petecul de pământ, care a fost legăunul nostru daco-românesc. Pesemne, o fărâmătură depărtată din patrimoniu României, a păstrat în subconștiul nostru o pornire alcătuitoare de stat. La cel dintâi moment prielnic al istoriei, am scos capul din anonomatul medieval și prin fondarea celor două principate am așezat temeșurile noastre de existență. Fărâmăta sub domnia mai multor împărați, ne-am creat două puncte fixe, pe care se sprijinea un angrenaj sufleset cu vaste ramificații. Veacuri de-a rândul, veacuri de întuneric și de răstărite, au urmat după o scurtă perioadă de strălcuire a voievozilor noștri, dar cele două stătuleje și-au îndeplinit menirea lor precuroare. Toată vremea, întregul organism național și-a menținut până în cele mai departe unghiuri ale ființei sale etnice coeziunea moleculară.”

Ca apoi, tot el să accentueze:

„Voi, băieți, care mi-ai ascultat în cuvinte pripite zugrăvirea trecutului, voi sunteți noua generație care se plămadește acum și va primi nu peste mult moștenirea părinților. Întoarcipri virtile spre cei de odinioară și căutați să fiți continuarea firească a vechiului basm. Duceți mai departe firul: ideea unității, lozinca magică fără de care Tara fragedă încă, se fărâmătează în mozaicul de ieri. Eu cred în voi! Sunteți copiii furienți, peste al căror leagăn a vînt tunul liberator de la Mărăști și Mărășești. Sufletul vostru, cristal proaspăt, nu cunoaște zgura umiliințelor de ieri. Strigoți zadurilor dărâmate, de asemenea, flug de lumina care strălucesc din ochii voștri.”

Marea istorie în estetică trubadurilor români

Prof.univ. Doru POPOVICI

Numele cel mai adevărat, autentic de la primul desfășurat prin Traian, este runan sau romanus, care nume acest popor l-a păstrat într-oamenă între dânsu și... același nume este dat îndeobște și muntenilor și moldovenilor, și celor ce trăiesc în Tara Transilvanie.

După prima unire a tuturor Românilor, care s-a născut, au trăit și au creat o cultură și o civilizație cu multiple rezonanțe în lume, unire generată de Mihai Viteazul, o nație crudă și nedreaptă a dezmembrat, care ce de veacuri a fost sortit să rămână în eternitate: statul național, unitar și demn de o profundă prețuire, din partea tuturor națiunilor. Abia în 1918, la 1 Decembrie s-a realizat visul milenar al poporului dacoromân. În acest sens, „poetul pătmirii naționale” – cultorul Octavian Goga – consemnat într-o monografie.

Literatura trebuie să retrace în rolul ei, în rolul ei de apostol al „Societății, în rolul ei de creație, statul protejat în spatele lui de capitală, când totul e fragil și totul lipsește, are nevoie de un amestec de lucru și sprijin și astfel ca învățatul de căpătorie să fie română. Focuri aprinse pe calea, gălăzinoase urmă proprie în prefațe sunt tot atât de puternice de orientare. Din această lăsă se desface și circula în fibrole organizaționale fizicul român, puterea de

Ore de curs la „SPIRU HARET”

● Puncte de vedere ● Puncte de vedere ● Puncte de vedere

(Continuare din numărul trecut)

Devalorizarea monedei naționale reprezintă un factor cu influențe sensibile asupra componentelor și deficitului balanței de plată externe. Devalorizarea slabă a monedei naționale poate avea efect favorabil asupra balanței de plată externe atunci când cererea externă de produse naționale este elastică. În cazul în care nu există o astfel de elasticitate, nu se va înregistra o creștere a exporturilor, iar importurile vor costa tot mai mult, ceea ce va contribui la agravarea dezchilibrului inițial al balanței comerciale și, *ipso facto*, al celei de plată externe. Acest efect contrar celui scontat, manifestat ca urmare a practicării devalorizării monedei naționale, frecvente și de mare amplitudine, este cunoscut în literatura de specialitate ca „*efect pervers*”. Din păcate, acest efect s-a manifestat și în cazul economiei românești exportatoare de produse pentru care cererea externă este încă rigidă. Elasticitatea ofertei în general, a ofertei naționale de exporturi în special, sporirea exporturilor ca urmare a unei devalorizări nu se pot realiza decât în condițiile în care structurile productive și comerciale ale țării se pot adapta rapid sau sunt gata adaptate la piețele de export.

Pe termen scurt, devalorizarea antrenează în mod mecanic tensiuni inflaționiste, datorită creșterii prețurilor produselor importate, tensiuni amplificate și de fenomene psihologice, legate de necunoașterea de către agenții economici a continuumului și obiectivelor devalorizării. Deși devalorizarea este considerată sursă frecventă a inflației, în ultimă analiză, ea nu este decât o constatăre a deprecierei interne a monedei naționale. Ca urmare a cumpărărilor speculative și a stocajelor, „prima la export”, scontată pe seama devalorizării, este progresiv extinsă.

Un alt dezavantaj al devalorizării constă în faptul că partenerii comerciali o pot identifica implicit sau explicit cu practicarea prețurilor de dumping de către țări care devalo-riză, ceea ce poate provoca devalorizări successive, în cascădă, din partea acestora, practic însemnând imposibilitatea adjuclării unor prime de export durabile pentru vreunul din participanții la schimburi.

In ceea ce privește efectul-preț, devalorizarea poate genera într-o primă etapă o înrăutățire a soldului balanței comerciale, cauzată de creșterea prețurilor la importuri, după care este posibilă o îmbunătățire a acestuia ca urmare a

declanșării susținute a unui proces de substituție a importurilor de către produsele indigene. Experiența diferitelor țări care au recurs la devalorizare arată că durata ajustării balanței comerciale poate fi foarte diferită. Prelungirea peste anumite limite a fazelor de înrăutățire nu mai poate fi urmată de o ameliorare a soldului balanței comerciale și, în mod inevitabil, se instaurează efectele perverse de care aminteam.

argumentată din punctul de vedere al asigurării reușitei acesteia. **Orice depreciere monetară are suficiente capcane** pe care nici nu le putem măcar bănuia la o abordare superficială. Implicațiile devalorizării **asupra datoriei externe** a României reprezintă unul din cele mai complexe domenii de cercetare, întrucât balanța de plată externe nu este, pur și simplu, un document

schimb, în raport cu alte monede străine; sporirea exporturilor eficiente și nu de „pauperitate” și diminuarea importurilor prin substituții graduale și eficiente cu produse naționale competitive pe piețele internă și externă.

Pentru a diminua povara crescândă a datoriei externe în țara noastră, considerăm *opportune* următoarele măsuri:

a) Folosirea creditelor externe și a altor mijloace financiare pentru

mai rapid decât creșterea economiei sale și nu suportă o rată a dobânzii real superioară celei a Produsului Intern Brut. Cu alte cuvinte, regulile respective postulează că **rată de creștere a datoriei externe nu trebuie să depășească pe cea a exporturilor**, scăderea ratei de îndatorare externă depinzând în mod exclusiv de dinamica exporturilor raportată la rata dobânzii.

c) **Echilibrarea balanței de plată externe** se poate realiza fie prin creșterea încasărilor (veniturilor) valutare, fie prin reducerea cheltuielilor în valută, fie printr-o îmbinare optimă a acestora.

d) **Impulsionarea substituției creditelor externe cu investițiile directe de capital străin**, printr-un climat de afaceri atractiv.

e) **Întreprinzătorii privați** trebuie să-și producă singuri valuta necesară pentru platile ce le angajează, deoarece folosirea valutei statului de către aceștia, fără a contribui cu un aport valutar efectiv, constituie un mijloc artificial, nesănătos de sprinjire a lor.

f) **Coordonarea între politica monetară și cea bugetară** (care să tindă spre o rezorbție a deficitelor și diminuarea datoriei publice), dozarea rațională dintre cele două feluri de politici stând la baza stabilității fluxurilor în economie, nivelului ratelor dobânzii, situației balanței de plată și evoluției cursului valutar.

g) **Utilizarea combinată și succesivă a mecanismelor de revenire la echilibrul a balanței de plată** prin mișcarea prețurilor (efecte-preț) și venituri (efecte-venit), analizându-se consecințele asupra condițiilor de reușita devalorizării și reevaluării operate.

h) În fine, **evitarea cursei reesalonărilor plătilor** pentru că, în opinia noastră, ca constituie un mijloc de perpetuare a datoriei externe, cauzată de criza de lichiditate și solvabilitate.

Revista se poate procură prin abonament la toate oficile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei.

De asemenea, solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat postal sau dispoziție de plată pe adresă: Fundația „România de Mâine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Com 451.00.972-B.C.R.-S.M.B.

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI
TIPOGRAFIA

FUNDАȚIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"

Devalorizarea monedei naționale și DATORIA EXTERNĂ

Prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN,
directorul Institutului de Economie Națională

Funcția devalorizării ca stimulent al creșterii veniturilor și a exporturilor, deci de stabilire a unui echilibru intern și extern, se poate exercita dacă și numai dacă există un necesar suplimentar și suficient de factori de producție utilizabili, iar inclinațiile marginale spre consum și investiții ale diferenților agenților economici iau valori subunitare.

Cel mai întâlnit caz este acela în care suma inclinațiilor marginale spre consum și investiții depășește unitatea, ceea ce înseamnă că devalorizarea duce la o creștere a venitului național și a utilizării resurselor, dar și a deficitului extern.

Diminuarea consumului și investițiilor, ca urmare a creșterii prețurilor induse de devalorizare, reduce volumul încasărilor agenților economici, ceea ce, la rândul său, se va repeta asupra reducerii cheltuielilor finale (consumului) acestora, activizările vânzărilor de valori mobiliare, în acest fel crescând rata dobânzii și, implicit, reducându-se investițiile. În virtutea efectului de „iluzie monetară”, chiar dacă veniturile nominale se măresc în același proporție cu prețurile, creșterea acestora de pe urmă induce o reducere a cheltuielilor. Deprecierea monetară reprezintă și un factor cu efecte redistributive, în favoarea grupurilor cu o propensiune redusă către consum (de regulă, titularii de profituri) și în detrimentul salariaților și al persoanelor cu venituri fixe.

Politica de devalorizare a monedei naționale trebuie bine

contabil în care apare situația operațiilor care se efectuează între agenții economici rezidenți pe teritoriul României și cei din celelalte țări ale lumii în cursul unui an. Ea constituie concomitent o rezultantă a eficienței și competitivității economiei naționale și, pe de altă, un factor de potențare viitoare a acestora, în funcție de schimbările economice produse în țările partener.

Principalele măsuri pentru realizarea unei ajustări reale în țările cu balanțe deficitice se referă la: creșterea productivității muncii (prin reducerea costurilor și a prețurilor); devalorizarea, în anumite limite și perioade, a monedei naționale, potrivit principiului flotării cursului de

REVISTA
OPINIA
națională

Director:
Prof.univ.dr.
Aurelian BONDREA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.40.40/interior 182
Revista OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

ARTĂ ȘI ȘTIINȚĂ ÎNTR-UN VOLUM DE EXCEPȚIE

Monica Bucura KALINDERU

Volumul *Biserici și mănăstiri ortodoxe. România*, apărut recent, este o carte cu imagini ale unor din cele mai frumoase realizări de români de-a lungul secolelor. Tipărit în condiții grafice excepționale, volumul se adresează celor care vor să înțeleagă relația doar o incuviință complexitate dintre sacru, estetic, stilistic și spiritual în istoria românilor.

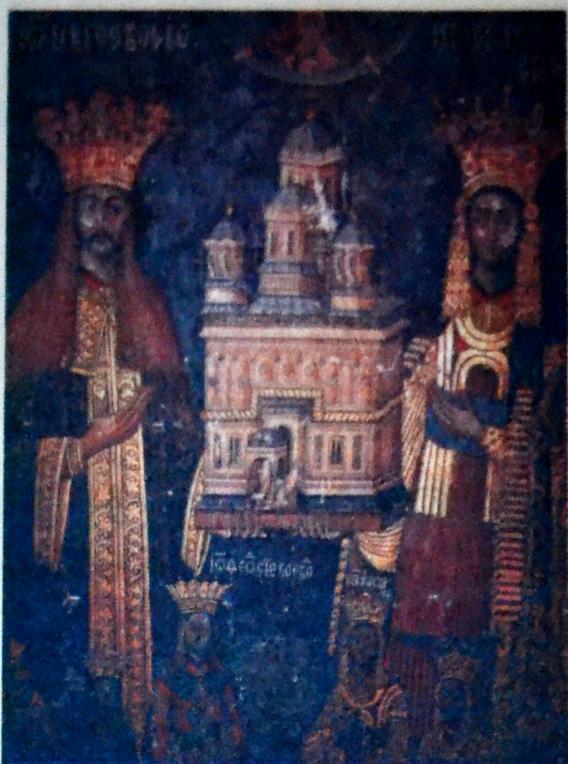
Volumul se deschide cu studiul *Terra mirabilis* semnat de profesorul, esteticianul și romancierul Mihail Diaconescu (căruri îi aparțin și prezentarea imaginilor). Studiul reia unele idei, demonstrații și concluzii prezentate de Mihail Diaconescu în lucrarea sa *Prelegeri de estetică Ortodoxie*.

Unele din capitolele pe care autorul le-a inclus în *Prelegeri de estetică Ortodoxie* au fost prezentate inițial sub formă de cursuri la Universitatea „Spiru Haret” și la Universitatea București. Perspectiva autorului iesește într-un domeniu multidisciplinar principiile teoretico-estetice generale cu exemple concrete huate din istoria artei românești și cu unele sugestii oferite de sociologia națiunii.

Fapul că arta sacră românească are trăsături profund originale, manifestate în lungi serii de repertori tematice și stilistice este atent subliniat în noul volum. Sfîntul moldovenesc în arhitectură, sfîntul brâncovenesc în pictură, arhitectură, orfevrerie, broderie și artă tiparului; sfîntul neamănesc în arhitectura noastră din prima parte a secolului al XX-lea; numeroase alte manifestări artistice din diverse etape istorice apar în noul volum în imagini, comentarii și caracterizări adecvate.

O unitate de fond structurază arta sacră românească, indiferent de zona și de etapa istorică în care a fost creată, dându-i o atmosferă, o putere de seducție și, mai ales, o valoare estetică superlativă.

Adângind la aceeași calitatea excepțională a tiparului, fără de care în zilele noastre o carte de artă nu poate fi concepută, calitatea fotografiilor incluse în volum (mănăstiri, biserici, icone, broderii, opere de orfevrerie, construcții de lemn, manuscrise, detaliu etc.) și îndeobște jumătatea stîmpnică a explicațiilor asociate imaginilor, valoarea volumului *Biserici și mănăstiri ortodoxe. România* ne va fi și mai clară. Este un volum necesar, într-un domeniu de excepțional interes stîmpnic și național, în care aparițiile editoriale sunt, din păcate, în ultimul timp, tot mai rare. Meritele Editurii Alcor Edimpex în realizarea acestui volum nu pot fi subliniate suficient.

Este bine cunoscută și a suscitat numeroase comentarii și analize lucrarea critică amplă a lui Francois Furet, intitulată „Le passé d'une illusion. Essai sur l'idée communiste au XX-e siècle”, publicată la Paris, în 1995, la Robert Laffont / Calmann Levi. Studiu obiectiv și profund „Trecutul unei iluzii” nu este lipsit de aspecte și dimensiuni în funcție de care să nu poată fi completat și dezvoltat. Există însă un punct în care autorul dovedește o lipsă gravă a capacitații sale interpretative, deși la prima vedere s-ar putea crede că dreptatea este de partea sa. Furet afirmează că în urma dezintegării sistemului comunismului nici un rest istoric nu mai poate fi constatat în societatea și în organizarea statelor actuale în sensul unor reminiscențe acceptate ale principiilor și ideilor doctrinei marxiste sau leniniste. Lumea revine, ca sistem, la liberalismul întregului secol ultim, fără a păstra altminteri decât în forma defectelor psihice sau a viciilor de creștere economică, tehnologică ori culturale, amprenta comunismului anihilat. Întrebarea care se pune în fața unei asemenea afirmații este: până la ce punct contrariile se contaminează reciproc, produsul contaminării fiind apoi supus unei prelucrări și restructurări specifice?

În martie 1990, aflat într-o vizită în Grecia, am fost întrebat, în mediul

ajunsese la vîrstă școlii și care locuia la oraș. Tânărul umblător cu picioarele goale până târziu în toamnă, când încălțau opinii; femeile faceau munci înforător de dificile, purtând pe umeri

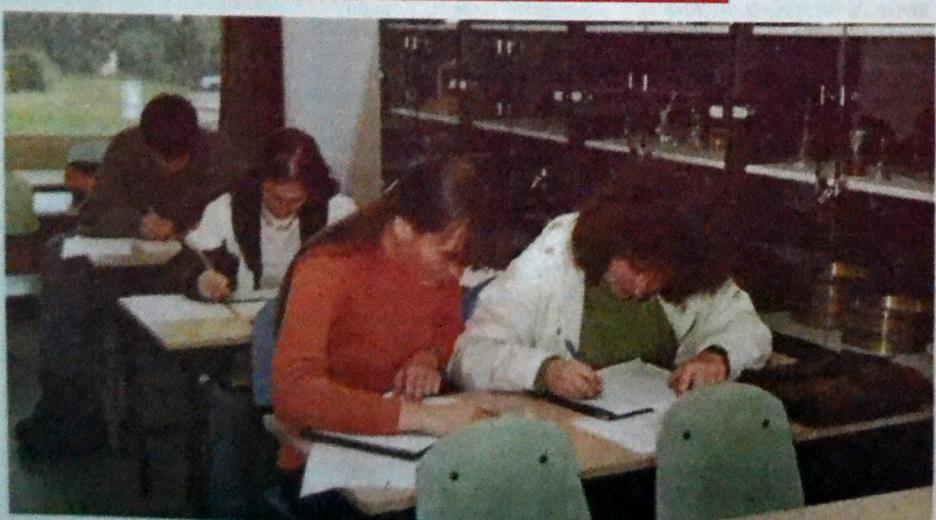
Caius Traian DRAGOMIR

politice dintre cele mai liberale și în sens modern, dedicate dreptei politice, dacă totuși comunismul nu ne-a procurat și unele beneficii istorice. M-am văzut obligat să

Puncte de vedere

reflectez cu seriozitate la această problemă și am răspuns că văd cel puțin un căștig pe care societatea românească a putut să îl deducă din experiența comunismului. Știu bine cum arăta satul românesc, din sud cel puțin, la sfârșitul ultimului război mondial, deși eram atunci un copil care nu

și pe capul lor sarcini inuman de grele; analfabetismul era aproape regula și, în general, populația sătească era sălbatică disprețuită de orășeni. Am văzut asemenea stări de lucruri, acum, în unele zone ale Americii Latine. Le-am vorbit prietenilor mei greci despre faptul că, oricât de aberant

fiind, comunismul a instaurat un anumit principiu al egalității umane reale, care a conferit, paradoxal, un oarecare nivel de demnitate tuturor. Până aici, răspunsul meu la problema

păsării rămâne destul de superficial.

Pentru a avansa în chip satisfăcător este nevoie de a da unele exemple care nu au nimic să facă cu destinul comunismului, dar care vor permite apoi o analiză a efectului istoric planetar al acestei filosofii și al acestui sistem care s-a impus enorm conștiinței umane, cel puțin la nivel social, pentru a dispărea apoi spectaculos și penibil totodată. Istoria română de mai bine de două secole nu a cunoscut (cu excepția marii zguduiri din 1989) decât revoluții și răscoale eșuate; cu toate acestea obiectivele tuturor revoluțiilor românești au fost împlinite. Răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan a sfârșit în chip tragic; ulterior însă iobagia a trebuit desfășurată, iar mișcarea națională română a condus la momentul 1918. Răscoala lui Tudor Vladimirescu a fost înfrântă, însă mișcarea a tras după sine dispariția domniilor fanariote. Revoluția de la 1848, înfrântă și aceasta, este creația României moderne, fără de care nu ar fi existat unirea de la 1859. Răscoala din 1907 a fost înăbușită în chip sfâșietor, dar reforma agrară s-a realizat apoi, în mai puțin de două decenii.

Comunismul nu mai există, altminteri decât în forma unor mișcări sau guvernări izolate. Contestarea comunismului a obligat însă statele lumii liberal-capitaliste la evoluție; această contestare a maturizat democrația și sistemul general al libertăților. Trei împliniri majore aparțin Occidentului necomunist, dar sunt reflexul presunii comuniste. Lumea evolutivă este exclusiv lumea echilibrelor și nu aceea a unei singure forțe; din nefericire, echilibrul generat de comunism a fost mult prea scump plătit de om și de umanitate.

Să ne aducem aminte de societatea britanică, așa cum apare aceasta în romanele lui Dickens, de „Mizerabilii” lui Hugo, de atmosfera unor opere de Balzac sau Zola, de Borinage-ul lui Van Gogh; pe fondul

unei asemenea forme de existență omenească pe care le putem numi astfel numai dacă se invocă infinitul capacitații omului de a suferi, mișcarea socialistă progresivă în toate țările Europei și cu precădere acolo unde dezvoltarea umană face insuportabile resturile nedezvoltării, adică în Germania. Un noroc pentru istoria planetară este faptul că această Germanie este condusă – în epocă – de un om dotat cu un enorm realism și cu o extremitate de profundă inteligență, un conservator îndărât care a știut că numai degajarea energetică a unui progres rapid, pentru toți, face posibilă conservarea unor forme tradiționale de existență - este vorba, desigur, de Otto von Bismarck. Marele cancelar caută să înțeleagă ideile și resorturile concepțiilor socialiste și ca atare, fără complexe sau reticențe, se întâlnește discret, dar consecvent, cu șeful comunist Ferdinand Lassalle. Rezultatul acestor întâlniri a fost constituirea, pentru prima oară în Germania imperială, a unui sistem de asigurări sociale și asigurări medicale, a integrării în politică a unui principiu practic, material aplicat, de solidaritate socială. Națiunea germană a evoluat, să simțim susținută de stat, evasă totalitatea țărilor lumii a adaptat variante ale sistemului bismarckian, iar avansul comunismului a devenit comparativ neattractiv în țările avansate. Ce s-ar fi întâmplat însă cu omenirea dacă presiunea ideilor comuniste nu s-ar fi facut simțită.

La sfârșitul celui de-al doilea război mondial armata britanică încă răspundeau cu gloanțe manifestațiilor care exprimau dorința de independență a Indiei, gloanțe cu nimic mai îndreptățite decât cele ale lui Ceaușescu din 1989, în Indochina colonială și în Algeria a curs încă multă vreme sângărătoare, contrar oricărui principiu al autodeterminării națiunilor. Dacă scena politică a lumii nu ar fi fost spațiul de înfruntare a două superputeri, s-ar fi produs decolonizarea?

În sfârșit, este neîndoilenic faptul că afirmarea susținută a Cartei drepturilor omului și obținerea de către Jimmy Carter a acordurilor care i-au consfințit valoarea de act generator de drept internațional – în armonie perfectă cu acel caracter individual, propriu stipulaților documentului - a fost stimulată de caracterul de instrument de limitare a dezastrelui uman al comunismului, pe care îl avea această acțiune. Experiența ideii și a sistemului comunismul a conferit realitate asistenței sociale de stat, accesului la independentă al statelor și la drepturi individuale al ființei omenești, aceasta în condițiile în care, prin sine, comunismul a adus pauperizare și criză socială, subordonare gravă și profundă a numeroase state și opriare, fără precedent în lumea modernă, a individualității umane. Acestea sunt paradoxurile istoriei; Mefisto, în „Faust” de Goethe, spune că veșnic încearcă să producă răul și „veșnic face numai bine”.

Istoria comunismului este istoria celei mai uciugătoare utopii din întreaga istorie a umanității – orice sistem care însă nu își construiește propriile contraponderi și astfel, echilibrul, riscă să se transforme într-o utopie primejdioasă. Statele liberale dispun, spre deosebire de statele totalitare, de sisteme de echilibru internă. Sună oare acestea suficiente pentru evoluția planetară globală?